

Hvorfor blir fortsatt mange trær plantet for dypt?

Foruten en rekke andre mulige forklaringer, er for dyp planting en av de hyppigste årsakene til at trær mistrives og dør altfor tidlig i grøntanlegg. Slik har det vært lenge, og temaet har vært diskutert opp og ned i flere tiår, uten at det ser ut til å bedre seg. Det må være noe helt galt, og slik kan det ikke fortsette.

TEKST OG FOTO: ARBORIST ERIK SOLFJELD



Overdreven og feil bruk av kompost som dekkemateriale på trær plantet langs Langbølgen på Lambertseter i Oslo har resultert i at trærne står for dypt.



Rotklumpen står aldeles for dypt i rotklumpemballasjen.

Etter mange år i felten, som utfører, kontrollør og rådgiver, er jeg nå overbevist om at årsakene til for dyp planting er langt mer sammensatte enn jeg tidligere har vært klar over.

Plantehull som trærne ble senket ned i

Som ganske fersk anleggsgartner og arborist tidlig på 1980-tallet fikk mine kolleger og jeg i Trepiegruppen i Park og Idrettsvesenet en gang ansvaret for skjøtsel og vedlikehold av den gamle alleen på Nordre Skøyen hovedgård i Oslo. I sørenden av alleen var det plantet inn noen nye trær av parklind. De så ut til aldri å ha kommet i vekst igjen etter at de ble plantet en gang på slutten av 1970-tallet. Tilfeldigvis kom jeg en dag over noen bilder som viste skritt for skritt hvordan planting var blitt utført: En gravemaskin ble benyttet til å grave gode og dype plantehull som trærne i tur og orden ble senket ned i, og godt med jord ble fylt over. Antakelig må de som utførte arbeidet, ha tenkt at jo dypere trærne står, desto bedre er det.

Etter gjentatte forsøk gjennom flere år på å vekke trærne fra dvalen, ga vi opp og bestemte oss for å fjerne de fleste trærne for å gjøre plass til nye. Under oppgravingen så vi at trærne var blitt plantet 25-30 cm for dypt. Ett av de bedre trærne gravde vi forsiktig opp og plantet på nytt i riktig nivå. Et annet tre gjorde vi ingenting annet med enn å gi det en alvorlig omgang med saks og sag, for å se om mishandlingen kunne «skremme» treet ut av dvalen. Klart best resultat oppnådde vi med de nye trærne som ble plantet.

Med denne erfaringen i bagasjen trodde jeg at jeg visste det meste om dyp planting, men det skulle etter hvert vise seg ikke å være tilfelle.

Som sunket i jorden

Etter et planteoppdrag jeg selv hadde vært med på å utføre i en av Oslos parker på 1990-tallet, kom jeg etter noen år tilbake og så til min store overraskelse at flere av de trærne jeg egenhendig hadde plantet, nå sto for dypt. Jeg kunne sverge på at rothalsen og rotutløperne på disse trærne var godt synlige etter at arbeidet var utført. Men jeg måtte nå innse at rotutløperne var som sunket i jorden – bokstavelig talt. Dette måtte undersøkes nærmere, og det jeg fant ut, var at jeg ikke hadde tatt tilstrekkelig høyde for hvor mye rotklumpen faktisk ville komme til å sette seg og gradvis synke sammen de første par-tre årene etter planting. I tillegg var det brukt parkavfalls-kompost, som er et ypperlig dekkemateriale, bare det ikke blir for tykt lag, eller at det blir lagt oppetter stammen. I dette tilfellet var tykkelsen 8-10 cm med en nedtrapping til null mot stammebasis. Det jeg erfarte, var at vær og vind hadde bidratt til å trekke dekkematerialet utover slik at det nå lå kompost helt inntil stammen. Alt i alt sto nå flere av trærne 5-7 cm dypere enn jeg var sikker på at jeg hadde plantet dem. Dette var ingen katastrofe for disse trærne, som tross alt har klart seg bra, men det fikk meg til å tenke på hvor lite som skal til for at et tre havner for dypt, selv om plantedybden i utgangspunktet var som foreskrevet.

Med kontrolloppdrag av plantearbeider har interessen for problemstillingene rundt for dyp planting økt, og jeg har funnet

POWERARM



POWER ARM KANTKLIPPERE

- Rekkeviddealternativer opp til 9,0m
- Kraftig hydraulikk opp til 85hk
- Valg av monteringsmuligheter
- Valg av avanserte kontroller

Vi skreddersyr kantklipper etter ditt ønske!



CF Maskin Stange as.

2335 Stange

Tlf. 6257 4640
www.cf.no



I miljøgata gjennom Sokna sentrum var de fleste trærne døde allerede to år etter planting. Årsak: De var plantet for dypt.



Ved kontroll av plantearbeidet i Gravensteinsgata i Sogndal viste det seg at alle spisslønnene var plantet 10-18 cm for dypt.

flere faktorer som hver på sin måte bidrar til at trær blir plantet for dypt, eller synker i plantegropa.

Feil i produksjonsprosessen kan lede til for dyp planting

Produksjonen av trær starter gjerne som småplanter som såes eller stikkes i potter. Etter hvert som plantene vokser, blir de omplantet i større potter, og det er nettopp her det hender at småplantene i noen tilfeller kan havne for dypt i den nye potta, hvis den som utfører ompottingen ikke er påpasselig nok. Med flere ompottinger vil rota stå i fare for gradvis å havne enda dypere ned i potta ved at det hver gang blir fylt litt for mye jord opp over rothalsen. Dette får neppe noe negativt utslag i produksjonsperioden, men vil kunne gjøre det senere.

Etter hvert skal treet plantes ut på et jorde hvor kultivering kommer til å

fortsette i fem til åtte år før trærne er klare for salg. I produksjonstiden skal rota beskjæres hvert tredje år, og ugras skal fjernes flere ganger i løpet av vekst-

sesongen. Gjennom dette arbeidet vil det også gradvis kunne bygge seg opp et lite ekstra lag jord oppover den aller nederste delen av stammen. Dette trenger ikke ha

Vanlige kilder og årsaker til for dyp planting

Trær blir plantet for dypt:

- ... fordi utfører tror det er slik det skal være, eller har misforstått beskrivelsen.
- ... etter feilaktige råd fra planteskoler og utdatert faglitteratur.
- ... fordi plantegropa sjaktes ut dypere enn nødvendig. Dette skjer først og fremst når det blir brukt maskinelt utstyr til utsjaktningen.
- ... fordi rota er pakket for dypt i rotklumpemballasjen.
- ... fordi en ny etasje med røtter fra adventivknopper har fått bygge seg opp under produksjon i planteskolen.
- ... på grunn av feil i arbeidsbeskrivelsen.
- Trær ender opp for dypt i plantegropa fordi selve rotklumpen gradvis vil kunne synke litt sammen mens den setter seg.
- Trær kan fortsette å synke etter planting når det blir plantet i ferske, tilkjørte vekstmasser, før disse har rukkert å sette seg.
- Kompost i for store mengder blir lagt opp langs stammen.

noen vesentlig betydning for gassutvekslingen i jorda under produksjonsperioden, men det kan trigge adventivknopper til å bryte nederst på stammen og danne en ny etasje med røtter over de opprinnelige røttene. I seg selv er ikke dette noen katastrofe, men det kan bidra til forvirring og misforståelser som fører til at slike trær blir plantet altfor dypt.

Ved opptak av trær i planteskolen blir rotklumpen skåret løs og pakket i strie og netting. I denne opptaks- og pakkeprosessen blir mye av jorda i klumpen løsere, porevolumet øker, og i mange tilfeller har jeg sett at jord blir trukket opp og legger seg rundt stammen. I forbindelse med kontroller er det ikke sjelden jeg har målt opptil 15 cm jord som er blitt dratt oppetter stammen under opptaking og pakking.

Når treet kommer ut i anlegget og skal plantes, blir det ikke lett å finne riktig plantedybde. Planteskolene råder ofte til at trærne skal plantes i den samme dybden som de har stått under produk-

sjon i planteskolen. Rådet er nok godt ment, men det er bare det at mange vil tolke dette feil og plante treet altfor dypt. Det samme rådet kan vi finne igjen i eldre, utdatert faglitteratur som fortsatt er i bruk i undervisningen på de fleste nivåer.

Anleggsarbeidet kan føre til for dyp planting

Mange anleggsgartnere elsker maskiner og tyr til maskinell utsjaktning av plantegroper, selv til trær av moderat størrelse. Dette er med på å øke mulighetene for at det blir plantet for dypt. I de fleste tilfeller blir plantegropene gravd altfor dype, slik at det må etterfylles i bunnen for at rotklumpen skal komme på riktig nivå.

I nyanlegg, hvor det skal plantes i industrielt framstilt anleggsgjord forholdsvis kort tid etter at jorda er blitt lagt ut, vil det være fare for at trærne likevel havner for dypt, selv om rotklumpen i utgangspunktet blir plassert i riktig nivå.

Fersk jord vil ikke ha satt seg ferdig før etter to til tre år, og vekta av treet vil i seg selv føre til at det kan synke noen ekstra centimeter ned i den ferske jordmassen. Når trær med rotklump kommer ut på anlegget og er klare for å bli løftet på plass i plantehullet, er det viktig å huske på at også rotklumpen i mange tilfeller kommer til å synke litt sammen når emballasjen løsnes og blir fjernet helt eller delvis.

Manglende kunnskap

Mange av årsakene knyttet til for dyp planting har, slik jeg ser det, direkte eller indirekte sammenheng med manglende kunnskap. Mistanken om at dette er et tema det slurves med i undervisningen på alle nivåer, fra produksjonsgartner og anleggsgartner til landskapsarkitekt og landskapsingeniør, er jeg i dag helt overbevist om. Skal vi bedre oss på dette feltet, må det sikres prioritet i undervisningen. Det er nok der skoen virkelig trykker. ■



SEDUM I KASSETT

Kvalitet snakker for seg selv



ostfold@utomhus.no
+47 69 26 60 50